

Cursuri universitare

MIHAELA ROTARU

DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ

*Infracțiuni de corupție și de serviciu –
Infracțiuni de genocid, contra umanității și de război*

– curs universitar –

MIHAELA ROTARU

DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ

*Infrațiuni de corupție și de serviciu –
Infrațiuni de genocid, contra umanității și de război*

– curs universitar –

Universul Juridic
București
-2026-

TITLUL V

INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI DE SERVICIU

Capitolul I

Infrațțiuni de corupție

Luarea de mită

Art. 289 C. pen.

1. Conținut legal

În cuprinsul art. 289 C. pen. este descrisă fapta de luare de mită astfel:

– o variantă de bază, în alin. (1): „Fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri”;

– o variantă asimilată, în alin. (2): „Fapta prevăzută în *alin. (1)*, săvârșită de una dintre persoanele prevăzute în *art. 175 alin. (2)*, constituie infrațțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri”.

În art. 308 alin. (1) C. pen. regăsim o variantă atenuată a infrațțiunii de luare de mită, atunci când aceasta se comite în mediul privat, fiind descrisă de legiuitor astfel: „Dispozițiile *art. 289-292, 295, 297-300 și art. 304* privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la *art. 175 alin. (2)* ori în cadrul oricărei persoane juridice”.

În art. 7 din Legea¹ nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție regăsim o variantă agravată a infrațțiunii de luare de mită, descrisă de legiuitor astfel: „Faptele de luare de mită (...) săvârșite de o persoană care:

- a) exercită o funcție de demnitate publică;
- b) este judecător sau procuror;
- c) este organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor;
- d) este una dintre persoanele prevăzute la art. 293 C. pen. se sancționează cu pedeapsa prevăzută la art. 289 sau 291 C. pen., ale cărei limite se majorează cu o treime”.

2. Condiții preexistente

2.1. Obiect juridic

În privința obiectului juridic *generic*, analiza va fi făcută la începutul fiecărui titlu și va rămâne valabilă explicația pentru fiecare dintre incriminările din respectivul titlu, având în

¹ Publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000, cu modificările și completările ulterioare.

vedere că acest criteriu, cel al obiectului juridic generic, a fost cel utilizat de legiuitor în sistematizarea titlurilor din partea specială a Codului penal în vigoare.

Așadar, obiectul juridic generic al infrațiunilor din titlul al V-lea din partea specială a Codului penal și, implicit, al infrațiunii de luare de mită este reprezentat de ansamblul relațiilor sociale care apar și se dezvoltă cu privire la protejarea și la buna desfășurare a activității de serviciu.

Obiectul juridic *special* este propriu fiecărei infrațiuni, astfel va fi analizat pentru fiecare infrațiune în parte. În cazul infrațiunii de luare de mită, acesta este reprezentat de ansamblul relațiilor sociale care apar și se dezvoltă cu privire la asigurarea bunei desfășurări a activității de serviciu, ceea ce presupune din partea funcționarului fie public, fie privat să respecte în integralitatea lor dispozițiile legale care îi reglementează activitatea și să se abțină de la orice acțiune de corupere.

2.2. Obiect material

În cazul tuturor infrațiunilor de corupție, deci și în cazul infrațiunii de luare de mită, nu există obiect material² deoarece valoarea socială protejată nu se materializează.

2.3. Subiectul activ nemijlocit este calificat expres, în toate variantele de incriminare. Astfel, în varianta de bază, autorul infrațiunii de luare de mită trebuie să fie un funcționar public. În varianta asimilată, autor este una dintre persoanele de la art. 175 alin. (2) C. pen.

În varianta atenuată, autor este persoana care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

În varianta agravată, autor poate fi una dintre persoanele care fie exercită o funcție de demnitate publică, fie este judecător sau procuror, fie este organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor, fie este una dintre persoanele de la art. 293 C. pen. (membri ai instanțelor de arbitraj).

Sintagma „funcționar public” este definită în art. 175 C. pen. astfel: „(1) Funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești;

b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.

(2) De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public”.

² Cu privire la acest aspect, există unanimitate la acest moment în literatura de specialitate. Pentru detalii, a se vedea M. Udriou, *Drept penal. Partea specială*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 447; C. Rotaru, A.-R. Trandafir, V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială II*, curs tematic, ed. a 7-a, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 248.

În alin. (1) al art. 175 C. pen. regăsim definiția pentru funcționarul public propriu-zis, în sensul legii penale. În alin. (2) al art. 175 C. pen. regăsim definiția pentru funcționarul public asimilat.

Persoanele la care face referire legiuitorul în varianta atenuată au fost denumite în literatura de specialitate³ „funcționari privați”.

Sunt funcționari publici propriu-zisi, în sensul legii penale, în temeiul art. 175 alin. (1) lit. a) C. pen., spre exemplu, membrii parlamentului (senatori, deputați), membrii guvernului, judecătorii și procurorii.

În temeiul art. 175 alin. (1) lit. b) tz. I C. pen., sunt funcționari publici, în sensul legii penale, toate persoanele care au fost alese sau numite într-o funcție de demnitate publică⁴, la nivelul administrației centrale, dar și locale, inclusiv persoanele care ocupă funcții asimilate celor de demnitate publică, după cum sunt toate aceste funcții prevăzute în Anexa nr. IX a Legii⁵ nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice. Amintim spre exemplificare următoarele funcții de demnitate publică: vicepreședinții Senatului și ai Camerei Deputaților, secretarii și chestorii Senatului și ai Camerei Deputaților, președinții și vicepreședinții comisiilor permanente ale Senatului și Camerei Deputaților, secretarul de stat, subsecretarul de stat, președintele Academiei Române, vicepreședintele și secretarul general al Academiei Române, președintele Consiliului Legislativ, Avocatul Poporului, președintele Consiliului Concurenței, președintele și membrii Consiliului Național al Audiovizualului, primarul general al Capitalei, viceprimarul Capitalei, primarii sectoarelor municipiului București, primarul și viceprimarul de oraș/municipiu, primarul și viceprimarul de comună etc.

În temeiul art. 175 alin. (1) lit. b) tz. a II-a C. pen., sunt funcționari publici, în sensul legii penale, persoanele care exercită o funcție publică⁶ de orice natură, precum: medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate⁷, profesorul din învățământul preuniversitar de stat⁸, polițiștii etc.

În temeiul art. 175 alin. (1) lit. c) C. pen., sunt funcționari publici, în sensul legii penale, persoanele care, spre exemplu, exercită atribuții legate de obiectul de activitate al unei regii autonome, precum⁹: Regia Autonomă Administrația Națională de Meteorologie, Regia Autonomă Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Regia Autonomă Tehnologiei pentru Energia Nucleară – RATEN, Regia Autonomă Registrul Auto Român etc. Este de asemenea, în sensul legii penale, funcționar public persoana care

³ A se vedea, spre exemplu, M. Udroui, *Drept penal. Partea specială, op. cit.*, p. 452.

⁴ Potrivit art. 7 lit. h) din Legea nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, „funcția de demnitate publică este acea funcție publică care se ocupă prin mandat obținut direct, prin alegeri organizate, sau indirect, prin numire, în condițiile legii”.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 492 din 28 iunie 2017, cu modificările și completările ulterioare.

⁶ Pentru detalii privind înțelesul sintagmei „funcție publică”, a se vedea <https://www.anfp.gov.ro/cariera-in-functia-publica/functia-publica-informatii-generale/> (ultima accesare: 13 august 2025).

⁷ Pentru detalii, a se vedea decizia ICCJ nr. 26/2014 pentru dezlegarea unei chestiuni de drept (publicată în M. Of. nr. 24 din 13 ianuarie 2015), disponibilă la <https://www.iccj.ro/2014/12/03/decizia-nr-26-din-03-decembrie-2014/> (ultima accesare: 13 august 2025).

⁸ Pentru detalii, a se vedea decizia ICCJ nr. 8/2017 pentru dezlegarea unei chestiuni de drept (publicată în M. Of. nr. 290 din 25 aprilie 2017), disponibilă la <https://www.iccj.ro/2017/03/15/decizia-nr-8-din-15-martie-2017/> (ultima accesare: 13 august 2025).

⁹ În România funcționează la acest moment 764 de regii autonome. Pentru detalii, a se vedea <https://ent.firme-on-line.ro/entities/rau.ro.html> (ultima accesare: 13 august 2025).